

ELEONORA POSTEN

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENINGENS TIDNING

Nummer 4 December 2017 Årgång 25



ORDFÖRÄNDENS SPALT



Enbart tre dagar innan sin 90-årsdag avled Kylli Johannisson. Hon skulle ha mött sina vänner på Klockargården och bjudit på en buffé. Nu arrangerar hennes familj en minnesstund i Klockargården den 27 januari 2018.

Kylli har betytt mycket för Lovö hembygdsgeningsförening. Och jag vet att hembygdsgeningsföreningen betydde mycket för Kylli. Det känns konstigt att inte längre få träffa henne på styrelsemötena. Jag vet att Kylli var engagerad i det arbete vi nu gör på Hembygdsmuseet, de tre byggnaderna i Hogsta. För att hedra hennes minne kommer vi att inrätta en fond i hennes namn och använda alla gåvor till fonden för att utveckla hembygdsmuseet.

Bagarstugan har fått ett nytt och väldigt vackert brädgolv som ersättning för det primitiva betonggolv som gjordes i början av 1950-talet. Bakugnen är renoverad. Och vi håller på att installera en vedspis i kammaren. Vi kan snart ha både bakdagar och möten i Bagarstugan – även i kall väderlek. Bakandet går väldigt bra och kan utvecklas med fler intresserade.

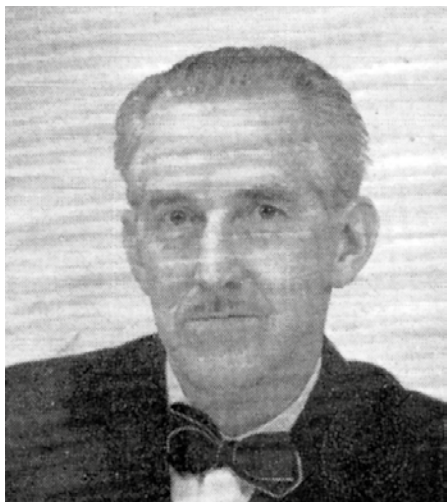
Smedjan har fått en fjäderhammare som gåva. Och det finns planer att få igång den pelarborrmaskin som stått oanvänd under många år. Ässjan är ju ny och ska få en ny kåpa i stället för den rostiga vi nu har. Smedjan är redan en intressant och fin arbetsplats. Vi hoppas att den nya utrustningen kommer att göra det trevligare för smederna att arbeta där. Och att det blir lättare att göra det som behövs för hembygdsmuseet.

Magasinets framtid ser ljusare ut nu när vi beslutat att arbetet med hembygdsmuseet ska vara projektinriktat och med ny ledning. Vi har redan gjort en inventering av samtliga föremål på övre- och mellanplanen. Nu finns en digital inventarielista med foton av alla föremål. Vi har också besökt Stockholms Läns Hembygdsgeningsförbund där konsulent Ann Pettersson var generös med ideer och kontakter vi kommer att ha nytta av. Vi ska besöka flera hembygdsmuseer och få hjälp av ett antal resursstarka personer. Det kommer att bli ett stort och tidskrävande arbete bl.a. för att föremålen varit misskött under så lång tid.

Konstutställningen på övre plan blev överraskande bra, mycket beroende på den nya belysningen. Rummet ser annorlunda ut nu när belysningen framhäver det gamla trävirkeets skönhet.

Bertil Ottoson

DROTTNINGHOLMS SK, EN LITEN DEL AV FOLKRÖRELSENAS SVERIGE



Einar Lagerqvist, legendar inom Drottningholms SK, både grundare och långvarig medlem av klubbens styrelse

Onekligen kan första hälften av förra seklet ses som en kanske avgörande tid för den demokratiska nationen Sveriges genombrott och uppbyggnad. En viktig del under detta skede var onekligen både folkbildning och vad vi kallar folkrörelser. En del var utvecklingen av en snabbt växande idrottsrörelse, även om vi kan se långt tidigare inslag av tävlingsidrott i historien (jämför de antika olympiska spelen). Men i Sverige kom idrotten på allvar att etableras under de sista årtiondena av 1800-talet. Det stora genombrottet för en utbredd folkidrott torde vara årtiondena mellan första och andra världskriget. Som en blygsam men intressant spegling av detta kan ses bildandet av Drottningholms Sportklubb (DSK) den 2 februari år 1932.

I det följande har jag nöjet att följa en skrift ("Drottningholms Sportklubb 1932-1962") som skrevs 1962 av klubbens grundare. Skriften ger en fascinerande inblick i en del av vår "närhistoria", speglad i en liten sportklubb. Jag har fått skriften av Anders Florgård, som givetvis kan långt mer än jag om detaljer och utvecklingen av klubben. Jag får återkomma till Anders i en andra artikel om klubben. Närmast skall jag försöka fånga några trådar i klubbens tidiga historia. Den tidiga perioden, i stort sett fram till andra världskrigets utbrott, kan ses som en pionjärtid.

Grundarna av klubben kan nog med goda skäl ses som typiska representanter för dåtidens lokala engagemang och samtidigt uttryck för ett folkrörelsesverige. Ett skäl som lyfts fram i skriften om klubben är förhoppningen att idrotten skulle ge ungdomen intressantare sysselsättning än bus och ofog. De första verksamheterna i klubben blev fotboll och fri idrott. Dock saknades en idrottsplan för aktiviteterna. Detta ordnades dock snabbt på kunglig mark! Den så kallade Karusellplanen ställdes i ordning efter vederbörligt (och kanske oväntat) tillstånd från Överståthållaren! Planen var dock i sin ursprungliga utformning inte lämpad för vare sig fotboll eller fri idrott. Det nödvändiga iordningställandet skedde genom frivilliga insatser. De nödvändiga pekuniära behoven tillförsäkrades med en inträdesavgift i klubben om 5 riksdaler och en årlig avgift om 12 SEK!



— DSK:s "Representationselva" jämte ledare år 1935.
 Stående fr. v. Raymond Rossi, Evert Andersson, Sigge Brevits,
 Bertil "Skrattis" Rosén, Sven "Massa" Lind, Sune Johansson,
 Manne Larsson, Helge Rosén, Bertil "Fisken" Robertsson, Arne
 Lindmark. Sittande fr. v. Arne Lagerquist, Sven "Kulan" Lid-
 ström och Nils Rosén.

Idrottsverksamheten begränsades till att början av såväl brist på omklädnings- som duschmöjligheter och en löparbana för medeldistansare. För övrigt kom medeldistanslöpningen senare att prägla klubbens goda rykte, varom mer i nästa avsnitt! Näväl, Kantons skola fick härbärgera omklädnings- och dusch, medan Slottsparkens raka grusalléer fick bli hemvist för medeldistansarna. En person som möjligen kan ha haft ett inflytande i sammanhanget kan ha varit Ernst Killander, som med fog kan ses som en av portalfigurerna inom den svenska idrottsrörelsen. Han var bosatt på Lovö, och var för övrigt ordförande i Lovö hembygdsförening år 1951. Kanske var hans nära kontakter med kungahuset ett smörjmedel då Drottningholms SK växte fram?

Under dessa år på 1930-talet kom en "folkidrott" att utvecklas i Sverige. Tvärs över Nockeby-sundet, i

den raskt växande stadsdelen Bromma etablerades åtskilliga friidrottsföreningar och fotbollsklubbar. Stockholms Stads fäder och mödrar hade nog samma syn på folkidrottens möjligheter att både fostra ungdomen till goda samhällsmedborgare, och avhålla den från ofog. Parentetiskt kan jag nämna

att där jag växte upp i Abrahamsberg fanns på gångavstånd minst sex fotbollsplaner i olika storlek anlagda. Likaså finns fortfarande Stora Mossens idrottsplats kvar i området, som snart skulle spela en viktig roll i Drottningholms SK:s utveckling till en aktad friidrottsklubb i Storstockholm. Den lilla kommunen Lovö hade givetvis långtifrån sådana resurser som huvudstaden. Någon reguljär fotbollsplan eller friidrottsarena såsom Stora Mossen eller Ängby idrottsplats kunde inte förverkligas på denna jordbruksö!

Den tidiga historien bär åtskilliga namn, mest är det män som återfinns i pionjärleden, en spegling av dåtidens värderingar och samhällsutformning. Men, väl att märka, även kvinnor återfinns bland idrottsutövarna i klubben i stort sett från början. Hösten 1932 bildas en sektion för gång och friidrott.

I och med vintern 1932-33 kom också vinteridrotterna med i klubben. Framförallt skidor men också bandy fick egna sektioner. Snart kom också orientering och handboll med på programmet. Inte minst damlaget i handboll nådde mycket goda resultat. Som jag förstått av Arne Gjersvold, en av klubbens entusiaster, hyste damklubben två landslagsspelare mer eller mindre permanent och en mycket duktig målvakt, som också blev landslagsmeriterad.

Den första krisen för föreningen kom redan år 1936. Slottsförvaltningen meddelade att Kanalplan inte skulle få fortsätta som idrottsanläggning. Dessvärre skulle också Kantonskolan stängas, och därmed möjligheterna för omklädnad och hygien för idrottarna försvinna. Ett onekligen prekärt läge hade uppstått. Klubben utsåg tre representanter att göra en uppvaktning hos kungen – sannerligen en oförvägen inställning! Dessa tre herrar var alla eldsjälarna i klubben: Georg Wiksell, Knut Starell och Einar Lagerquist. Deras namn återkommer ofta i minnesberättelsen om klubben. Samtalet om svårigheterna fördes med dåvarande kronprinsen, senare Gustaf VI Adolf. Dessvärre måste verksamheten avvecklas i slottsparken, men enligt historien fick klubben ändå kunglig stöttning och goda råd, så att verksamheten kunde fortsätta.

En mycket påtaglig bild av dåtidens amatöridrottande är att de bästa idrottarna var aktiva inom flera grenar samtidigt. Den specialisering som vi idag ser redan för barn före 10

års ålder fanns knappast "på kartan" i dåtidens idrottande. Tvärt om många av de namn som återges i skriften återkommer i flera idrotter. Utan att dyka ner i allt för många, låt mig nämna en Lovöbo, som snart blev en "rikskändis" inom framförallt cykel: Sven "Svängis" Johansson, som bodde i Kanton. Förutom att "Svängis" var en ibland kontroversiell elitåkare i cykel återfinns han också i Drottningholms SK:s tidiga bandyklubb. Klubben hade aldrig någon cykelsektion, men "Svängis" rykte kan ändå vara värt att återge. Han gick gärna sina egna vägar (eller snarare cyklade), och var allt emellanåt i konflikt med cykelförbundet. Dock hände det att hans "nom du Guerre" var så starkt, att andra länders cykelförbund kunde kräva att "Svängis" skulle ingå i den besökande svensktruppen.

Fotbollsklubben var tydligen ganska attraktiv. Såväl "pensionerade" spelare från Storstockholms elitklubbar drogs till Drottningholms SK. Såväl gamla lirare från både AIK och Djurgården återfinns i laget. När klubben var som mest aktiv inom fotbollen fanns både pojklag, juniorlag och representationslag på Lovö!

Dock led fotbollsverksamheten av bristen på en egen hemmaplan, både för träning och matcher. När klubben avvecklade fotbollen flyttade bollsparkarna uppenbarligen över till Bromma, där ett antal lokala klubbar hade mycket bättre förutsättningar.

Att den fria idrotten kom att spela en framträdande roll i klubben och detta under i stort sett hela Drottningholms SK:s levnad får vi återkomma till i nästa berättelse!

KARL MÅRTENS, FÅGELMÅLAREN FRÅ



Lappugla

ÅN LUNDA

Eva hade en konstintresserad chef som ibland ordnade uppskattade lunchvisningar för sin personal på närbelägna gallerier. Ett av dem hade målningar och litografier föreställande fåglar, målade av konstnären Karl Mårtens. Många fångade i flykten på ett fascinerande sätt.

Vi var flera som blev tagna av målningarna men bara chefen köpte en. Flera år senare fick Eva syn på en av Karls målningar i ett inredningsreportage och kom på att det vore allt fint att ha en av Karls målningar. Karl hade bytt galleri till Konst och Folk på Hornsgataspuckeln och dit begav vi oss, blev medlemmar i deras konstförening och fick på kuppen en av Karls litografier, en sådesär!a!

Konst och Folk bjuder varje höst och vår in medlemmarna till föredrag och mat. I våras var det Karl Mårtens som berättade om sin historia och sitt måleri. Att Karl har växt upp på Lovö gav oss idén att be om en intervju för EP. När vi sågs fyra månader senare på en lunch hos oss berättade Karl en del om Lunda Villa där han bodde med sin familj mellan 1959 och 1975, då han var 16 år. Huset hade ofta gäster och många stannade länge hos den generösa familjen i den stora villan med 18 rum.

Karl gick i Drottningholmsskolan och var klasskamrat med vår dåvarande grannes dotter, Eva Jönsson, i den stora villan på Breidablick. I huset bredvid vårt har Karl varit på fest

som barn! Pappa Sten var psykiater och mamma Beth skulptör med Carl Milles som lärare. Sten Mårtens var inte nöjd med psykiatrins utveckling i Sverige utan flyttade till Schweiz, där han arbetade med FN och sedan till Irland där han arbetade som professor i psykiatri vid Trinity college i Dublin. Karl fortsatte från Schweiz till Kanada och USA, och till sist tillbaka till Sverige 1996.

Karl har ritat och målat så länge han minns. Hela familjen var kreativ. Karl utbildade sig till medicinsk illustratör, men sadlade om till grafisk design. På sin lediga tid målade han fåglar. Karl arbetade med grafisk design fram till 2009 då måleriet tog över och han bestämde sig för att måla fåglar på heltid.

Det ovanliga med Karls utveckling som fågelmålare måste beskrivas. Hans första fåglar ritades mycket detaljerat med blyerts som sedan fylldes med färg. Sedan hände något med Karl som är svårt att förstå. Det handlar om en parallell utveckling av personlighet, livsstil och måleri. Karl kom i kontakt med Zen-filosofin. Han har alltid beundrat asiatiska målares snabbhet och enkelhet, som fångar fåglarnas karaktärer och som också kan uttrycka målarens humor. Karl har under lång tid studerat zenbud-distisk filosofi, kalligrafi och den japanska bågskyttetekniken Kyudo. De asiatiska kunskaperna är en väg till meditation som metod att avgränsa störningar i sinnet för den kreativa



Ormvråk





Skäggdoppiing

processen. Karl mediterar alltid innan han börjar måla. Men Zen går inte att beskrivas, utan måste upplevas, säger Karl.

Målandet är intuitivt och inleds med en mycket bred kalligrafipensel. Det inledande penseldraget kommer ur tomhet, intuition, helst utan tanke på motivet. Fågeln växer fram utifrån detta första penseldrag. Slutresultatet blir alltid en överraskning, eftersom det går så fort. Bakom denna intuition finns djupa kunskaper om både motiv och teknik. Genom meditationen för-

söker Karl uppnå sin högsta potential som målare, totalt utan ansträngning. ”Stäng av ditt sinne, gör dina rörelser, kunskapen leder dig i rätt riktning.”

Eva drog sig till minnes en radiointervju med Evert Lundqvist där han, efter det att journalisten envisats med samma fråga om varför han målar som han gör, utbrister: Jamen, det bara blir! Arbetsprocessen kanske är densamma för många geniala konstnärer, mer eller mindre medvetet?

Bertil och Eva Ottoson



Korpar

ÅRETS LOVÖPERSON



Elin, Tom och Elizabeth Rydström

MOTIVATION

Familjen Rydström har nominerats av fler i hembygdsföreningen till Årets Lovöpersoner för sitt arbete att driva en unik, ekologisk mjölkgård en halvtimme från Stureplan. De har fått kämpa mot överheten för att kunna driva gården vidare och de har planer för hur de ska kunna bidra till att göra Lovö ännu bättre.

Tom och Elizabeth Rydström håller som bäst på att förbereda besök av ett par skolklasser i Arlas Miniorverksamhet när jag träffar dem hemma på Lovö prästgård. Deras dotter Elin finns i bakgrunden, diskar koppar och glas för skolbarnen efter visningen av gården och djuren.

– Tre, fyra gånger i veckan, sex månader om året tar vi hand om skolklasser och visar barnen hur ett lantbruk

fungerar, förklarar Tom. Vi har gjort det i mer än tjugo år nu. Hur många barn blir det? Kanske nära hundratusen? Vi berättar för barnen om livet som bonde, visar dem hur handmjölkning går till, hur ett ekologiskt lantbruk drivs, låter dem klappa korna, kalvarna, fåren och kattorna, lägger Elizabeth till.

Och hönan Magda, skrattar Tom. Det är min favorithöna, den enda som har ett namn. Hon har säkert blivit klappad av tiotusen ungar, alltid lika lugn och trevlig. En höna av Hedemorarasen som vet hur man ruvar sina ägg. Det vet inte dagens fabriksköns.

Vad är er relation till Lovö, Elizabeth och Tom?

– Vi kom hit 1984. Vi hade arrenderat på Väddö, men vi hade band till Ekerö och när Prästgårdsarrendet blev

ledigt sökte vi oss hit. Det var fruktansvärt nedgången efter förra arrendatorn. Det krävdes mycket arbete att få allt i bra skick. Under flera år försökte Svenska kyrkan som äger marken att säga upp oss. Men förra året lyckades Elin och hennes man Karel köpa gården så nu blir vi kvar.

Så ni hamnar på undantaget, säger jag till Tom och Elizabeth.

– Inte så länge de gör nytta, skratrar Elin.

Vad tycker ni om och vad tycker ni mindre om med Lovö?

Så fort man svänger av från stora vägen mot Lovö kyrka kommer man nästan direkt till ett landskap som verkar ligga mycket långt från en storstad. En lugn och vacker idyll, säger Tom. Och Lovö naturreservat kommer ett säkerställa att det fortsätter på det viset.

– Lugnt, bortsett från sprängningarna för Förbifarten, invänder Elizabeth. De håller på dagarna i ända, fram till halv tio på kvällen. Jag vänjer mig aldrig.

Vad skulle ni vilja se mer (eller mindre) av i hembygdsföreningen och hur kan den bli bättre?

– Föreningen hjälpte oss i konflikten om vårt arrende när Svenska kyrkan ville säga upp oss, säger Tom. Föreningen hjälpte oss i konflikten



Miniorer besöker prästgården

om vårt arrende när Svenska kyrkan ville säga upp oss, säger Tom. Det är vi mycket tacksamma för. Vi är också glada att vi fått ta över ladan vid vägen från föreningen för att försöka rädda den från fortsatt förfall. Föreningen är viktig och gör ett bra arbete.

Men en hembygdsförening borde inte bara vara gamla människor som räddar gamla hus, skjuter Elin in. Den bör också vända sig till de unga. Det saknas en punkt för sammanhållning här på Lovö, en fysisk mötesplats. När skolan var kommunal var det något av detta. Alla slags ungar gick där, skitiga bondungar, barn till konstnärer såväl som miljonärers avkomma. Nu är det mer segregerat. Vi försöker fungera lite som ett Lovöcentrum det med aktiviteter som kosläppet, tack-sägelsegudstjänst i ladan då vi håller med skördesoppa av gårdens grönsaker, vi har en gårdsbutik och kanske öppnar vi ett litet kafé i ladan. Men

det behövs mer. Lovö Hembygdsförening borde få med fler unga, vända sig mer till de yngre på ön. Skapa intresse för Lovös historia, dess plats i världen.

Vad är ert favoritställe på Lovö?

– Jag tycker om skogen här, säger Elizabeth. Jag gillar att plocka svamp och bär.

En av mina favoriter är Olleberg, säger Tom. Han förklarar att det är ett berg vid Barkarby varifrån man har en fin utsikt över kyrkan och ängarna.

När barnen var små hade vi inte råd att åka bort och därför gjorde vi små utflykter dit, skrattar Tom. När andra åkte till Spanien for vi till Olleberg.

Jag uppfostrar mina barn på samma hårda sätt, säger Elin.

– Men du fick ju ofta åka till Portugal, ler Tom.

Portugal hette mina morföräldrars ställe på Adelsö, förklarar Elin för mig. Men visst var det roligt att säga i skolan att man varit i Portugal över helgen.

Efteråt följer jag med Elin när hon ska visa skolbarnen runt. Hon samlar ihop dem och berättar om Lovö prästgård och arbetet där, förklarar vad de ska göra den närmaste timmen.

– Några frågor innan vi besöker hönsen? avslutar hon. Fler av tio-åringarna räcker upp handen. Har ni hästar? är en fråga. Får vi klappa kalvarna sen? en annan. Tålmodigt svarar Elin.

– Några fler frågor? säger hon till slut. En pojke räcker blygt upp handen.

– Är det där en Ford C Max? säger han och pekar på min bil parkerad en bit bort.

Tid att lämna för mig med frusna fötter denna frostiga novembermorgon men med värme i mitt hjärta efter att en stund ha fått dela den fina stämningen i Rydströms familj och sett en glimt av det arbete de gör för att placera Lovö på kartan för de nya generationerna

Claes Lindahl



Bengt Krantz, Bertil och Håkan Svensson besöker Ann Pettersson på Hembygdsförbundet. Se artikeln på sid 22

I 700-TAL SOM BLEV I 800-TAL

Solen lyste sensommarvarmt och vackert när ett 20-tal medlemmar den 26 augusti samlades hemma hos oss, Håkan Svensson och Candi Martin, för husesyn av den Gamla Arrendatorsbostaden, för många också känd som Kantorsbostaden.

Vi flyttade in för tre år sedan när Ekerö pastorat sålde huset och har nu renoverat varsamt och tidstypiskt. Tidigare bodde familjen Anders och Gerd Engström i huset i över 30 år. Anders Engström var Kantor i församlingen, därav namnet Kantorsbostaden. Före familjen Engström var huset bostad för Lovö Prästgårds långa rad av arrendatorer.

När vi bänkat oss under äppelträden med det medhavda kaffet och de Ottosonska bullarna fick vi en trevlig överraskning. Förutom föreningsmedlemmarna gästades vi av en släkting till två av arrendatorerna som brukat Prästgården och bott i huset i många år. Gästen var Per-Erik "Pelle" Öster vars farfar Axel Öster och sedan hans farbror, Martin Öster arrenderade gården mellan 1918 och 1961. Pelle besökte ofta sin farfar och farmor i sin ungdom och hade mycket att berätta om både huset och trädgården. Han hade dessutom med sig några fina gamla bilder av huset.

Om man studerar kyrkans arkiv får man fram en lista av arrendatorer som sträcker sig tillbaka till andra halvan av 1800-talet. Enligt uppgift skulle huset vara från 1730-talet. Det är ett typiskt 1700-tals hus, ett timrat hus

byggt enligt den sexdelade planen som blev vanlig i början av 1700-talet för präster och militärer. Det finns också 1700-tals detaljer i huset t.ex. handhyvlade dörrfoder och halvfranska spegeldörrar.

Huset nämns dock i kyrkans arkiv först mot slutet av 1800-talet, i de årliga synprotokollen. Vilket betyder att huset inte fanns vid gården tidigare. Det kanske stod någon annanstans under 1700-talet och större delen av 1800-talet, timmerhus var lätta att flytta. Huset finns inte heller med på några 1700-talskartor över Lovön och Prästgårdens ägor. Ett så stort hus missade inte dåtidens kartografer. En teori om husets eventuella ursprungliga placering var att huset tidigare stod vid Kantonområdet. På gamla kartor över Kanton fanns där betydligt fler hus än idag. Framförallt längs kyrkalléns förlängning in på Kantonområdet. Alternativt är huset ett "nybygge" från slutet av 1800-talet. Det sistnämnda har vi nu under hösten fått bekräftat genom en dendrokronologisk analys av ett par av timmerstockarna från husstommen. Analysen visar att timret är fällt vintern 1869/70 och har växt på Nämndö i Stockholms skärgård. Den äldsta stocken hade börjar gro vid sekelskiftet 1699/1700. Sprickornas utseende i timret tyder på att man började bygga genast med färskt virke vilket var lättare att forma. Med andra ord huset uppfördes år 1870 avsett som bostad för gårdens arrendator.

När den tidigare nämnde arrendatorn, kyrkvärden m.m. Axel Öster pensionerade sig 1951 tog sonen Martin Öster över arrendet men Axel Öster bodde kvar i arrendatorsbostaden fram till sin död 1958. Sonen Martin flyttade i stället in i huset som låg intill, ett hus som tidigare använts som bostad för lantarbetarfamiljer på gården. Huset konverterades till ett enfamiljshus och där har också senare arrendatorsfamiljer bott. Nu bor gårdens sista arrendatorsfamilj där, Tom och Elizabeth Rydström.

Inför att Kantorn Anders Engström med familj flyttade in i den gamla arrendatorsbostaden gjordes en större renovering av huset 1977. Under 60-talet hade någon avlägsnat flera stödben till takstolarna på övervåningen. En sådan åtgärd betyder att husets bärande ytterväggar snart börjar röra sig utåt. Huset blev dock räddat, man satte in två långa genomgående dragstål i övervåningens golv för att hålla ihop huset. Dragstålen kom i dagen vid renovering och ett av dem gick i en av rökgångarna i murstocken och har nu värmeisolerats i samband med tätningen av murstockarna. Dragstålen säkrade huset, men de gamla ytterväggarna lutade fortfarande synligt. Och i samband med att huset tilläggsisolerades på 70-talet sattes ny lodrät ytterpanel utanpå de lutande gamla väggarna. Samtidigt byttes alla fönster ut och sattes i liv med de nya ytterväggarna. Inomhus i fönstersmygarna ser man tydligt den stora skillnaden i lutning mellan väggarna. Charmigt att allt inte är rakt men problematiskt när vi skulle tapet-

sera med mönsterpassning. Tapeter med lodräta linjer i mönstret har inte varit att tänka på.

År 1996 under perioden då Kantorsfamiljen bodde i huset styckade kyrkan av huset och omgivande trädgård från lantbruket. När Anders och Gerd Engström sedan gick bort sålde pastoratet huset år 2014 och är idag en vanlig villafastighet.

2014 var huset ett riktigt renoveringsobjekt. Besiktningen visade att det fanns mycket att göra, inte bara måla och tapetsera. Bl.a. måste all el bytas. Några åtgärder var brådskande att komma igång med: reparation av grund och golv i bottenvåningen, rensning av rökgångar och planering av ett nytt enskilt avlopp som uppfyllde kommunens krav. Vår ambition var att reparera skador, göra en varsam renovering utan att förvanska, behålla den gamla stilen, men få lätt-skötta badrum. Vi vill helst använda energismart, miljövänligt och hållbart material. Vi valde att undvika materialförstörelse genom att t.ex. behålla väggarnas gipsskivor, takens tritex och 3-glas fönstren som sattes in på 70-talet.

70-talets golv och underliggande plastisolering avlägsnades i tre rum, kakelugnarna nedmonterades om och skorstenarna rensades. Vi anlidade arkitekten Michael Hedborg, som ritade ett nytt stort uthus, ett nytt badrum på övervåningen, ateljéfönster som ersättning för ett gammalt takfönster och en ny dörr från serveringsgången ut till trädgården. Vi anlidade också Olle Claesson, en konstruktör med erfarenhet av gamla hus.

Vi flyttade in i slutet på augusti 2014. Det visade sig nyttigt att bo in oss för att förstå hur vi vill ha det. Att vara på plats under renoveringen främjade snabba beslut och ett gott samarbete med byggarna.

Ronnie Bertha, Stockholms Kakelugnsmakeri AB, renoverade de sex rökgångarna, två kakelugnar och en rörspis.

Byggfabrikens kök, modell sekelskifte, platsbyggdes och levererades efter ritning av Tor Fransson som också installerade de nya kökssnickerierna.

Yxhammar Bygg & Snickeri byggde allt utom kökssnickerierna och eldstäderna. Under byggets gång byttes elcentralen ut och nya element installerades.

All målning och tapetsering gjorde vi själva.

Stockholms stift sålde Prästgårdens lantbruk till makarna Elin Rydström och Karel Leesment 2016. Så nu är perioden med arrendatorer slut på Lovö Prästgård. Kvar av kyrkans månghundraåriga innehav av Prästgården är kyrkoherdebostaden på andra sidan Strömdalsvägen som numera är uthyrd som familjebostad.

**Håkan Svensson och
Candi Martin**

<http://renovering.landbo.se/>



Axel och Edla Öster på verandan vid Axels 75-årsdag



Nyrenoverad sal 2017



Candi och Håkan berättar om huset till kaffe och bullar

ANJAS LÅNGA RESA, DEL I



Anja Werner som 16-åring

Det finns idag ca 60 miljoner flyktingar i världen. Många flyr från krig, andra klarar inte att försörja sig där de bor och en hel del flyr från förföljelse. Under senare år har antalet klimatflyktingar ökat, exempelvis de som flyr från Afrikanska länder.

Fattigdom var orsaken till den stora utvandringen från Sverige till USA. Finska medborgare har under lång tid kommit till Sverige av försörjnings-skäl. Men rubrikens flykting flydde på grund av Finlands krig mot Sovjetunionen. Artikeln kommer att fortsätta i nästa nummer.

BAKGRUND

Vårvintern 1918 spred sig ryska revolutionen till Finland. Ett inbördeskrig utkämpades mellan röda och vita. Eftersom kriget var en utlöpare

av revolutionen i Ryssland framhävde de röda dess karaktär av klasskamp, medan de vita helst framhävde kriget som en frihetskamp mot ryssarna. Inbördeskriget resulterade i de borgerliga truppernas seger med stöd från Tyskland. Efter Tysklands förlust i första världskriget fick Finland ett republikanskt statskick. Inbördeskriget kastade en lång skugga över inrikespolitiken, vilket förklarar att 1920-talet dominerades av starka ideologiska motsättningar och kortvariga regeringar.

ANJAS FAMILJ I KARELEN

Under 1920-talet var det ganska fredligt mellan Finland och Sovjetunionen. Mammans farfar köpte kreatur till sin gård i Karelen och sålde på marknaden i S:t Petersburg. Finnar fick fritt komma till S:t Petersburg, men från 1937 gick det inte längre. Han hade tidigare gjort massor med resor till den marknaden.

I S:t Petersburg kunde Anjas farfar sälja allt gården producerade. Han hade två hästar och av björkkvistar gjorde han kvastar som man borstade gatorna med. De sålde också fisk och tjänade massor med pengar. I S:t Petersburg fanns kläder och tyger och annat familjen behövde. Fiskade gjorde de varenda dag, även vintertid. De drog nät, som det heter. Det var väldigt speciellt. Minst två båtar måste vara med så att nätet kunde gå emellan. Skogen såldes som timmer. Från 1937 såldes allt i Viborg.

ANJA BLIR TILL

Den åttonde maj 1931 kom Anja Maria Werner, född Haakana, till världen i Vuoksela, på ön Hirvisaari i Karelen, nära ryska gränsen. Anja berättar: Min mamma hette Hellvi och min pappa Antti. Vi är många syskon. I syskonskaran är jag nummer två. Mitt tidigaste minne var att man lekte runt sitt hem. Vi var ute jämt, både sommar och vinter. Min barndom var bra. Jag hade en fantastiskt snäll och trevlig grannfarmor som på något sätt också var släkt med oss. Hon var snällast på jorden. Och sedan minns jag ett annat par. Hon var söndagsskollärare i Lutherska kyrkan och de bodde i en liten liten stuga. De hade haft åtta barn, men ingen levde längre. De var bland de närmaste grannarna och dit gick vi ofta och pratade. Man kunde ro från oss till kyrkan. Alla skulle varje söndag till kyrkan. Hela ön, hela församlingen som vi tillhörde var Luthersk, berättar Anja.

SAMHÄLLSFÖRÄNDRINGAR

Den tidvis labila relationen till Sovjetunionen formade Finlands inrikes- och utrikespolitik under 1920- och 30-talen. I mitten av 1930-talet uppnåddes en samhällsfred, vilken blev synnerligen viktig för landets inre motståndskraft under andra världskriget. Mot slutet av 1930-talet planerades en försvarsunion mellan Finland och Sverige. Den blev aldrig av bl.a. på grund av motstånd från Sovjetunionen. Finland ville ha en modell av nordisk neutralitet med målet att bevara neutraliteten. I motsats till alla andra krigförande småstater i Europa, blev Finland aldrig ockuperat.

VINTERKRIGET 1939

Varför anföll Sovjetunionen det neutrala Finland? Enligt Henrik Meinander, professor i historia vid Helsingfors universitet, var den främsta anledningen att Stalin var orolig att Hitler skulle anfalla Leningrad och norra Sovjetunionen från finskt territorium. Vinterkriget (30 november 1939 – mars 1940) representerar en demokratisk Davids ädla kamp mot en totalitär Goliat. Hela världen fängslades av den beslutsamhet och det mod finländarna visade trots mycket dåliga odds.

Mammas pappa var inkallad redan långt innan berättar Anja. Han var spaningssoldat, i främsta ledet. Han var väldigt mycket bakom fiendens linjer, men överlevde både Vinterkriget och Fortsättningskriget.

DEN FÖRSTA FLYKTEN

Hela Karelen, nästan en halv miljon människor, var tvungna att fly berättar Anja. Vi flydde på vintern. Vi hade två hästar, farfar körde en släde med den ena och den andra hästen med släde körde Hannes, min bror, som då var tolv år gammal. Farmor var med. Vi satt i den ena släden och hade mat och kläder i den andra. Det var allt vad vi hade med oss.

Det är klart att det var exceptionella tider. Alla fattade att man måste hjälpas åt. Pappa hade blivit vän med Eino Alasankila, de var regementskamrater. Han visste att alla Karelare var på flykt. Han sa att vi fick komma och bo på hans gård, i mellersta Finland. Den låg 15 kilometer från Vilppula, i Tavastland. Platsen heter Rohosniemi,



Anjas pappa Antti och hans andra fru Aina

nära stranden, med åkermark och skog samt fiske.

Eino Alasankila var en stor man, någonting utöver det vanliga mänskliga. Alla fick till slut möjlighet att bo någonstans, men vi visste vart vi skulle. Mig veterligt så måste myndigheterna hjälpa nästan alla andra, säger Anja. Enligt professor Henrik Meinander evakuerades uppemot 400 000 civila från Karelen och Hangö udd.

Anjas mamma Hellvi dör under Vinterkriget 1939. Hon hade något fel på lungorna, och hade fått behandling i Karelen. Men hela flykten till mellersta Finland var ansträngande, med sex barn och farfar. Hellvi tyckte inte själv att det var ansträngande. Hon klagade aldrig. Ganska meddetsamma

efter att vi kommit till mellersta Finland, så visste ju Eino Alasankila att det fanns ett sjukhus där. Farfar körde henne dit och hon dog där inte långt efter att vi hade kommit dit, berättar Anja. Jag tror aldrig att hon hade ont. Hon sade aldrig någonting. Jag besökte henne på sjukhuset bara en gång. Egentligen fick vi inte komma p.g.a. smittorisken. Tuberkulos, TBC, var ju hemsk. Man vet ju inte var hon hade fått den här smittan, men under sådana förhållanden som det var, när vi körde från Karelska näset upp till Vilppula, flera hundra kilometer. Det var ju naturligtvis ansträngande för henne, säger Anja.

FORTSÄTTNINGSKRIGET

Vinterkriget tar slut. Familjen stannar två år under mellankrigstiden i Rohosniemi, Vilppula, hos Eino Alasankila.

Sedan kom det nya kriget, Fortsättningskriget 1941-1944. I Finland uppfattades kriget från början som en uppföljning av Vinterkriget. Finland tog tillbaka Karelen. I stort sett alla karelare som hade flytt till mellersta Finland återvände. Familjen flyttade tillbaka 1941 och trodde att de aldrig mer skulle behöva flytta därifrån. Huset var inte intakt, men någonting fanns kvar. De byggde upp huset med tegel som gjordes på den egna gården. De byggde också stallet och en jätttestor lada för korna. Det var mycket folk som arbetade där och gjorde teglet. Det tidigare stallet och ladan var byggt i trä. De fick byggnaderna färdiga innan de var tvungna att fly från ryssarna igen.

Tyskarna hade hjälpt Finland, ryssarna fick maka på sig, till sitt eget land. Mammans familj hade kontakter med tyskarna, de pratade tyska med dem. I skolan läste nästan alla tyska. Det var inget problem med att tala med de tyska soldaterna. En tid var det var många tyska soldater på deras gård i Karelen. De jobbade inte där, det var ju krig, de var soldater. Det var bara ryska krigsfångar som jobbade på gården.

Anja fortsätter: Vi hade två ryska krigsfångar, jättefina människor. På kvällarna blev de hämtade till sin förläggning. De rymde aldrig. Vi var aldrig rädda för de ryska krigsfångarna. Hade de gjort något mot oss hade det

blivit värre för dem. De gjorde allting på gården. Det var ju bara farfar och Hannes, min bror, som var kvar. Farfar kunde ryska. Det skulle alltid vara med en man med pistol när man följde dem till förläggningen, men vi hade ingen pistol! Krigsfångarna var himla snälla, annars hade vi inte så mycket kontakt med ryssar, berättar Anja.

När isen varken bar eller brast fick man gå över bron, vilket var en längre väg till skolan, för deras skola i Hirvisaari var inte i ordning. Ryssarna hade bombat sönder den. Mamma och hennes bror Hannes åkte skidor till nästa ö och där gick de i skolan, i Kristiniemi. Nästan varje dag när Anja skulle skida iväg över Vuoksi (sjön), kom en rysk fånge och pekade på hennes skolväska, där hon hade böckerna, och sade: "liepuska, liepuska (finska för bröd)". Han ville ha litet bröd, som hon hade i skolväskan och Anja lämnade brödet till honom. Han förstod att hon skulle ge honom det.

DEN ANDRA FLYKTEN

Ryssarna var nästan framme vid gården, och sedan var det alla spanare. De ryska kulorna ven inte så ofta över huvudena, men ryssarna kom så pass nära att vi var tvungna att fly. Det var långa karavaner som bildades med hästar och vagnar, hur långa sträckor som helst, men ryssarna offrade inte mycket krut på civilbefolkningen.

Efter två år flyttade vi alltså tillbaka till mellersta Finland, till Eino Alasankilas gård i Vilppula, i Tavastland. Det var 20 eller 30 hästar som drog stora lass med allas ägodelar, för att få med dem till mellersta Finland. Vi

hade i alla fall två hästar, den tredje och den fjärde ville ju staten ha, för att använda i kriget. De tyckte att två hästar räckte för oss. De två hästar vi hade kvar fick vi ibland låna ut till armén eller till granngårdarna, säger Anja.

Vi flydde två gånger från samma plats och träffade olika människor på flyktvägen. Vissa var hemska, fast de hade storstuga, men vi var ju tvungna att stanna där över natten, för vi flydde ju hela vägen från Karelska näset upp till Vilppula. Tågen gick från Näset och upp till mellersta Finland. Flykten tog ungefär en månad, med kor och två hästar. Vi måste ju skaffa plats för dem. Vi gick och sedan åkte vi tåg, även djuren var med på tåget, de som inte kunde gå själva. Det var ganska bra organiserat, redan från början. Som barn hade man inga

känslor av att det var svårt. Vi bara följde dem, farmor och farfar. De var båda vettiga människor, och sade: vi får se hur det kommer att bli. De visste ungefär hur mycket ryssarna skulle ta av Finland, berättar Anja.

Vilken tur att vi hade farmor och farfar. Pappa såg vi väl inte på fem år tror jag, det var hela krigstiden. När han hade permission var han och hjälpte till och jobbade på gården. Man räknade inte med honom, han bodde ju inte hemma.

Jag tycker att man möter väldigt många människor och lär sig väldigt mycket. Tänk vad mycket jag har fått se, lära mig och förstå. Den tiden skulle jag inte vilja vara utan, avslutar Anja.

I nästa nummer får du veta hur det gick till när Anja kom till Sverige och Lovön.

Johan Werner

BESÖK PÅ HEMBYGDSFÖRBUNDET

**För att få idéer till hembygds-
muséets kommande utställningar
besökte Bengt Krantz, Håkan
Svensson och Bertil Ottoson
hembygdskonsulent Ann
Pettersson vid Stockholms Läns
Hembygdsförbund, som delar
lokaler med Sveriges Hembygds-
förbund på Sabbatsbergsområdet.**

Efter husesyn och hälsande på anställda satte vi oss till kaffebords för att få tips av Ann. Hon duschade oss med idéer och förslag. Vi önskade besöka hembygdsföreningar med muséer vi skulle kunna få idéer från.

Ann rekommenderade tre fyra hembygdsmuséer i länet och nämnde också namn på personer och hemsidor som kanske kan vara till hjälp. Vi ska framför allt rikta oss till unga personer, som lever i en annan värld än vår. Ann hade flera konkreta idéer och vi själva fyllde i.

Vår projektgrupp måste säkert träffas flera gånger för planering av vårt fortsatta arbete. Ann var glad över besöket som gav henne omväxling mot hennes administrativa planeringsarbete vid datorn.

Bertil Ottoson

DROTTNINGHOLMS SLOTTSTRÄDGÅRD



Drottningholms slottsträdgård ingår i allra högsta grad i "Världsarvet Drottningholm".

En av de första höstdagarna inbjöd Fastighetsverket hyresgäster från Kantongatan m fl att höra trädgårdsarkitekten Kolbjörn Waern berätta om slottsträdgårdens historia, nuvarande problem och planerna för ett återställande.

Vi fick lära oss att slottsträdgården bör ses som en del av slottets barockarkitektur. Den bör betraktas och beses – som strikt knuten till slottsbyggnaden. Den skall helst ses

från slottets port eller fönster eller bortifrån parken med slottet som bakgrund. Och kanske allra bäst från luften. På fotot ser man inte bara de tydligt avgränsade partierna utan också den strama anknytningen till slottets läge och proportioner.

Vi som bor på Lovön och tar promenader i parken, gör klokt i att någon gång besöka och undersöka trädgården framför slottet. Vi finner hur parken med sina nyrestaureerade alléer omsluter och avgränsar själva trädgården och hur den i sin tur är uppdelad i strikta fyrkanter av olika

utförning. De olikformade boskénerna inbjuder till nöjsamma kurragömma lekar – inom de gränser som måste gälla – buskar är buskar och busliv är busliv!! Här i bortre delen av trädgården ligger Teaterboskén – en liten fin anläggning som inte ska glömmas bort i den aktuella planeringen för mer ”prakt och fest” i barockträdgården. Kolbjörn Wærn sammanfattar att arbete och kostnader lagts ned under ”de senaste 60 åren” för att steg för steg hålla trädgården i skick och förbättra den. Den senaste etappen kan sägas vara förnygringen av allérna.

Men av vår flygbild framgår ganska klart att två stora ytor ser rent träkiga ut! Och det är de stora parterrererna¹ närmast slottet – nu gräsmattor!

Dessa två ytor kommer att totalförändras – eller snarare återställas enligt Fastighetsverkets planer. Deras framträdande läge i gränsoområdet mellan byggnad och växtlighet är särskilt viktig. Siktet är inställt på att återskapa Tessin d. y. ”broderiparterrer”. Vi vet precis hur de såg ut genom samtidoriginalritningar och avbildningar. Nu återstår bara ”tomma gräsytor” och av buxbomsbårderna saknas c.a 400 löpmeter! Det anses ha varit dålig dränering samt - i sen tid - en allvarlig svampsjukdom som förstör buxbomen. Dagens bevattningssystem måste förnyas och

för att skapa buxbomshäckar måste en omfattande nyodling av garanterat friska plantor ske. Cirka 120.000 plantor (!) ska odlas fram lokalt här på Mäläröarna.

Därmed, lovar Fastighetsverket, kommer broderiparterrererna, att ”återskapas i dess forna prakt.” Och - ”Barockträdgården ska levandegöras på olika sätt med t. ex. ljus- och vattenspiel, musik, teater och andra evenemang. Teaterverksamhet ska uppmuntras i Teaterboskén.”

Vi som promenerar kring trädgården kommer alltså att snart få följa en intensiv verksamhet i trädgården framför slottet:

Gräsmattorna och de gamla häckarna ska bort, dränering och bevattning skall ordnas, de tusentals buxbomsplantorna ska drivas fram och planteras för att bilda de begränsningar som blomsterarrangemangen kräver. Broderiernas ytor av rött tegelkross ska arrangeras och så skall blomsterprakten komma till sin rätt. Ljus, vattenspiel och teater kommer att förberedas och världsarvet får ett ännu rikare innehåll.

EleonoraPosten är övertygad om att Statens Fastighetsverk kommer att arrangera den information som vi alla kan behöva för att lära oss att rätt uppskatta också denna del av vår hembygd!

John Crafoord

¹ Enligt lexikon betyder parterr i första hand trädgård, i andra hand del av teatersalong.

Grundbetydelsen ”mot marken” har fört begreppet även in i brottningsens enklare värld.

HÖSTMÖTE I BAGARSTUGAN



Så fint golv Bagarstugan har fått!



Kyllis barnbarnsbarn vill vara med

Känner du till hembygdsföreningen stadgar? De är ganska precisa och kan sammanfattas till att vi ska värna Lovös landskapsbild och skydda kulturlandskapet, vårda och förvalta Lovös kulturlandskap. Vi ska också vårda åt föreningen anförtrödda byggnader. Om du vill veta mer finns stadgarna på hembygdsföreningens hemsida.

Under de senaste åren har Magasinet, Smedjan och Bagarstugan renoverats. Underhållet var mycket eftersatt och det har krävts stora insatser för att reparera läckande tak och ruttet virke i väggar och trappor.

Nu har vi fått nytt brädgolv i Bagarstugan. Så fint det blev! Det helt opassande betonggolvet har ersatts med tjocka, breda brädor på nya golvreglar, spikade med gamla smidda spikar från rivningshus på Öland. Det fanns ingen fukt och inget mögel under betongen – bara torr sand som Micke Stålhammar från Idog AB kunde lägga de nya golvreglerna på.

Han har blivit vår egen husexpert efter sina reparationer av Smedjan, Magasinet och Bagarstugans tak, trappen till övervåningen och nu brädgolvet. Vi har inte lovord nog för hans arbete. Candi Martin och Eva Ottoson såpskurade golvet två gånger innan det fick användas.

Men söndagen den 24 september var det dags. Vi började eldningen klockan 9 och Björn Ed tog vid. Bakugna hade kallats till klockan 13 då bakugnen var lagom varm. Recepten fanns på hemsidan, men några hade egna. Vi bakade mest tunnbröd, i varje fall ganska tunt, som kräver hög temperatur och snabbt blir klart. Det blev viss konkurrens om verktygen och framför ugnsluckan. Bagarstugan har tre bakkbord och en bagare hade med sig ett eget bakkbord. Mycket folk och liv i stugan. En del kom av ren nyfikenhet, exempelvis Kylli Johannisson och sonen Sten med fru och Kyllis två barnbarnsbarn. Barnen tyckte det var roligare än på Skansen.

I kammaren hade Eva dukat fram kaffe med hembakade bullar och Jörgen Ek kom med hembryggt öl i ett antal varianter: Honungsöl, Skottsk Ale, Ingefärsöl, Hallonöl, Körsbärsöl, Mjöd : Gustav Wasas Äppelmjöd (söt efterrättstyp) och mölska: Egtvedspigens gravöl (3500 år gammalt recept). Jag hade ingen aning om att vi på Lovö har en bryggmästare sedan 1996 med denna fantastiska repertoar! Det blev en riktigt trevlig fest med bakande och provsmakande. Hög ljudnivå med skratt, hjälpsamhet och samarbete.

Det gick trögt att få bagarna att pausa och komma till kaffebordet. Engagemanget var så stort att de som hade degar med sig ville vänta med pausen tills bakandet var färdigt. Men alla hade inte degar och de satt i kammaren och smakade det nybakade brödet med smör, ost och öl. Ingefärsölet blev Bertils favorit. Kaffet med våra hembakade bullar spelade den ovana rollen som andra fiol.

Engagemanget för Bagarstugan lovar gott. Nu när vi har arbetat så mycket och så länge med att renovera både huset och bakugnen vill vi att Bagar-



Bakandet har kommit igång: Aina, Chanti, Karin och Eva



Nu ska Håkans deg in i ugnen



Staffan, Aina och Håkan med Anders i bakgrunden gläds åt vårt goda tunnbröd



Chanti, Anders, Håkan och Aina bakar intensivt



Det nybakade brödet med ost och öl: Kyllä, Bertil, Eva, Aina, Anders och Staffan

stugan används. Vi lär oss hela tiden och flera har lärt sig både att elda och att baka. Några kan låna nycklarna och baka själva. Det trodde ingen för några år sedan. Vi tackar särskilt Agneta Collberg, Adelsö Hembygdsdrag, för att vi kommit igång så bra. Hon har med stor kunskap, entusiasm och generositet hållit två kurser i Bagarstugan.

Nu återstår att renovera och inreda Bagarstugans övre plan innan hela Bagarstugan blir en levande del av vårt hembygdsmuseum. Föremål som tillhör hem och hushåll, från äldre tid till nutid, ska visas i Bagarstugan. Snart installeras vedspisen i kammaren. Sedan kanske vi kan ha styrelsemöten i Bagarstugan, även vid kall väderlek.

Bertil och Eva Ottoson

KONSTUTSTÄLLNING I MAGASINET

Hur skulle det gå med den konstutställning vi utlovade i förra numret? Tiden var knapp att ordna med en liknande belysning alla museer har och all konst kräver. Bengt Krantz från styrelsen och delvis jag hade två veckor på oss att med begränsad budget ordna rörlig ledbelysning för alla tavlor den finska konstnären Katja Hannula ville visa. Det innebär att köpa och montera ganska många spotlights som kan riktas åt olika håll.

Det fick bli Clas Ohlson för lamporna och Ekesiö för konstruktionsvirket. Vi klarade uppdraget med någon dags marginal och ett resultat som blev bättre än vi hade hoppats. Eva Perninge och Katja Hannula blev lyckliga över lokalens förvandling. Den nya belysningen visade också magasinets övre plan i ny skepnad. Takstolar, bjälkar och innertaket plankor är rent vackra att bara titta på och en utmärkt lokal för konstutställningar. Vi kommer troligen att hyra ut den för fler utställningar framöver. Nu har vi belysning även på mellanplanet med vår fina utställning om Lovös trädgårdsnäring med Dyvik som exempel. Belysningen för båda våningsplanen kostade ca 10 000:-. Tack Bengt! Tack också till Björn Ed som sett till att konstverken kan visas mot neutral textil bakgrund.

Den tidigare Museigruppen skrev till styrelsen om att den behövde paus i arbetet med Magasinets hembygds-museum och att den önskar en ny organisation av arbetet. Styrelsen



Visst passar Magasinets övre plan för konstutställningar?

beslutade därför att införa en projektinriktad organisation med Bertil Ottoson, Bengt Krantz och Håkan Svensson som projektledare. Den kommer att knyta till sig personer med kompetens olika projekt behöver. Bengt och Håkan har redan inventerat alla föremål som finns i Magasinets två övre plan. Nu är det ordning och reda i ett digitalt register med bilder på föremålen. Under våren hoppas vi hinna med att förverkliga den vid flera årsmöten beslutade utställningen om Lovös tidiga historia på Magasinets övre plan.

Bertil Ottoson



Två av Katjas hästmålningar



Katja Hannula med två av sina målningar



Eva Perninge beundrar den Turnerinspirerade målningen

TACKSIDA

Tack **Gunnar och Adam Lithén** för att Lovö hembygdsförening får disponera Adams fjäderhammare, som förvarades i Yngve Nordmarks smedja. Gunnar och Yngve hjälpte Anders Florgård att transportera fjäderhammaren till Hogsta. Där fick vi hjälp av **Jimmy Agnekil** från Norrby som med hjälp av den stora traktorn lyckades lirka in den 700 kg tunga fjäderhammaren genom dörren. Den ska nu fästas i en betongplatta i borte högra delen av Smedjan. Efter rengöring och smörjning kommer maskinen att kunna göra det tyngsta arbetet i Smedjan.

Tack går även till vår smed, Anders Florgård, som gjort detta möjligt.

Tack till **Björn Ed** som har monterat textil bakgrund till kommande utställningar i Magasinets övre plan. Vi har ju redan haft en konstutställning där besökarna uttryckte beundran för den fina textila bakgrund Björn har gjort.

Tack även till **Bengt Krantz**, som arbetade intensivt med belysningen i Magasinets två övre plan och sedan



Fjäderhammaren

fotograferade alla insamlade föremål till en inventarieförteckning i samarbete med **Håkan Svensson**, som gjorde inventarieförteckningen digitalt. Nu vet vi vad vi har så att vi kan diskutera föremålens framtida öde.

Sist, men inte minst, tack till hela styrelsen för roligt samarbete och fin samvaro under året!

KYLLI JOHANNISSON



*Kylli avled den
29 november 2017*

Ett fåtal personer har genom åren haft stor betydelse för Lovö hembygdsförening; Berit Wallenberg, Härje Bäärnman, Per Borgström och Kylli Johannisson. Hon arbetade för Lovö hembygdsförening mer än 20 år.


Kylli var viktig för Lovö hembygdsförening och hembygdsföreningen var viktig för Kylli. Hon avlöste Malin Beijer som sekreterare och hade detta centrala uppdrag många år, tills synen började svika. Men Kylli hade viktiga uppgifter som inte krävde full syn. Hon var hembygdsföreningens kollektiva minne. När jag var nyvald ordförande visste Kylli vad jag borde veta. Kylli hade kunskaper om Lovö och om Lovö hembygdsförening som hon genom åren hade samlat på sig

och delade ut till de som behövde. Skarp som en rakkniv sade en av styrelsekamraterna om Kyllis hjärna. Den behöll Kylli hela vägen.

Lovö hembygdsförening ska inrätta en fond till minne av Kylli Johannisson: Inkommande medel ska användas för det Kylli mest av allt ville – att bygga upp ett intressant hembygds-muséum som många vill komma till för att uppleva Lovös unika historia och kultur.

De som vill bidra till Kyllis fond kan göra det genom att sätta in pengar på Lovö hembygdsförenings PG 8812-0. Ange "Kylli" på inbetalningen.

Bertil Ottoson, Ordförande



**Ge någon önskejulklassen:
Medlemskap i Lovö hembygdsförening.
Hela familjen blir medlemmar för 250:- och
det individuella medlemskapet kostar 200:-
Med inbetalningen till PG 88 12 – 0 behöver vi
de nya medlemmarnas postadresser.**

**STYRELSEN ÖNSKAR ALLA MEDLEMMAR
EN GOD JUL OCH
ETT GOTT NYTT HEMBYGDSÅR!**

Eleonoraposten

ISSN 1651-6508

Utges av Lovö Hembygdsförening

Redaktör: Bertil Ottoson

Layout: Maria Wold-Troell

Omslag: Havsörn, Karl Mårtens

Manusstopp till nr 1 2018, 15 februari

Lovö hembygdsförening

Breidablick 2

178 93 Drottningholm

www.lovohembygd.com

Medlemsavgift 200 kr/Familj 250 kr

Plusgiro 8812-0

Swish 123 576 35 94